

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 3. De obligatione parentum erga filios,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

SECTIO PRIOR.

De obligatione parentum ad sustentationem filiorum.

gravi necessitate constituto. Probatur: quia pater non potest esse de eo rationabiliter inuitus: cum & ipsemet idem facere teneatur, per communem doctrinam de elemosyna.

Sexum est, non peccare filium etiam adhuc constitutum in patris potestate, accipiendo ex bonis suis castrensibus, aut quasi castrensiis, seu quæ acquisiuit occasione militiæ, vel officij publici, aut beneficij Ecclesiastici. Hoc patet, quia talia bona non pertinent ad patrem, sed ad solum filium: qui proinde respectu eorum sit quasi paterfamilias ex communi doctrina, de qua Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 142. Quod notandum est à Confessariis ne facile cogant ad restitutionem filium cuius pater percipit fructus beneficij, quod habet, Ecclesiastici.

Septimum est, filium gerentem negotia patris posse (de dectis expensis quas pater ipse facit in illo alendo) pro suo labore & industria, tantundem accipere quantum in mercedem daretur extraneo: nisi ille intendat facere gratis, aut teneatur facere ad alimentum patri exhibendum. Hæc est Nauarri doctrina in cit. cap. 17. nu. 144. fundata in naturali æquitate, quæ dicitur, vt laborans iustum stipendium accipiat. Quamquam ad id necessarium est, vt filius expressè vel tacite ostendat se esse lucrari. Nam qui gerens alterius negotium querit mercedem, debet illi explicare: quia forte dare nō vult; nec ea ratione, sed alia, rebus suis consulere. De quo si nihil constare possit; nec filius ob reuerentiam paternam audeat parentem interrogare, sufficere ei potest, quod patrensipse non possit iurè, tale quid ægre ferre. Quod si probabiliter cōstaret, parentem id ipsum negotium alioqui gesturum esse per seipsum aut per alium qui gereret gratis, vel mercede minore, tunc non esset locus tali compensationi laborum: vt nec si illi essent subeundi ad subueniendum parenti constituto in necessitate: quia esset obsequium debitum ex charitate ac gratis exhibendum.

Aduerte obiter quod cum talis merces non numeretur inter bona filiorum quæ castrensia, aut quasi castrensia dicuntur: sed aliorum quæ vocantur aduentitia: illius usus fructum non competere filio ante emancipationem suam, aut mortem patris, ad quem spectat usus fructus bonorum eius generis, ex lege Non solum, & ex lege Cum oportet, C. De bonis quæ liberis in potestate constitutis acquiruntur. De quo Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 143.

CAPVT III.

De obligatione parentum erga filios.

SVMMARIVM.

- 29 Obligatio parentum alendi filios etiam spurios.
- 30 Causa excusantes ab eadem obligatione.
- 31 Quod talis obligatio non tangat ex æquo patrem & matrem, & in quo sit diuersitas.
- 32 Obligatio alendi filios locum habet non tantum quoad legitimos, sed etiam quoad spurios.
- 33 Explicatio dubij, an mater teneatur filium lactare proprio lacte.
- 34 Patri incumbit obligatio dotandi filiam.
- 35 Parentes teneantur medicam diligentiam adhibere in comparandis temporalibus bonis pro filiis. Et quando per hos accepta mutuo, illi non teneantur restituere.
- 36 Parentes teneantur filium constituere heredem.
- 37 Causa ob quas pater potest exheredare filium.
- 38 Quadam circa eadem causas notanda.
- 39 Quomodo ea non sufficiant ad negandum filio alimenta quibus indiget simpliciter.
- 40 Documenta aliquot de parentum obligatione alendi filios.
- 41 Obligatio parentum ad bonam educationem filiorum.
- 42 Quomodo illi hos castigare possint, & que debeant circa eorundem curare.
- 43 Quid sit indicandum de expensis quas parentes faciunt alendo filium in scholis.

MULTA quidem sunt ad quæ parentes erga filios seu filias tenentur vt colligere est ex iis que tradit D. Anton. l. par. tit. 1. cap. 4. §. 6. sed ad duo fere omnia reducuntur: quorum alterum est debita vitæ sustentatio; alterum bona educatio prout attigit Caiet. in verbo Adulterium, in fin.

Quod ad prius attinet, parentes teneri filios suos alere, habetur ex lege 1. 2. & 3. Cod. De alendis liberis, & ex lege, Nec filium, Cod. De patria potestate; estque hæc obligatio naturalis prout communem omnium sententiam esse habet Azor in 2. par. suæ summæ lib. 2. cap. 4. quest. 1. Et patet ex eo, quod oriatur ex ipsa nature propensione, quæ communis est homini cū belluis: siquidem feræ etiam quantumcumque alioqui sævæ & immanes, nutriunt proles suas. Quapropter parentes mortaliter delinquerent qui filiis notabiliter deessent in necessariis alimentis absque causa rationabili, prout habet Naaar. in Enchir. cap. 14. n. 17. Et probatur efficaciter ex cap. Si quis reliquerit, dist. 30. in quo anathema talibus dicitur. Id quod locum habet etiam quoad filios spurios, vt in verbo Alimenta tradunt Sylu. est. & Tabrensi. ille quest. 1. & hic nu. 5. & late Couar. in Epit. me 4. Decretal. par. 2. cap. 8. §. 6. quibus Azor aliis adhuc citatis, assentitur in seq. quest. 7. Neque quoad hoc faciendam esse distinctionem inter filios illegitimos ante vltimam rationis vel post eundem, probatur ex cap. Cum haberet, De eo qui duxit in matrimonium in sine: vbi aperte statuitur talibus, necessaria subministranda esse à patre, secundum quod facultates eius superent.

Dixi, absque rationabili causa: quia ex eiusmodi causa excusarentur parentes: vt si non haberent in bonis, ex quo id prestare possint prout loco cit. Nauar. & Sotus in 4. dist. 41. quest. vnica, art. 4. concl. 2. ac Sylu. verbo Filij, quest. 21. & Tabiena verbo Alimentum, nu. 7. tangunt. Item si filius habeat aliunde patrimonium, aut artem vnde seipsum alere posset, prout ex lege Si quis à liberis, §. Si filius, ff. de liberis agnoscend. tradit multis aliis citatis Couar. in memorat. §. 6. num. 9. Adde id intelligi, dummodo non sit dedecus filio talem artem exercere: quod idem addit Sylu. in ead. quest. 21.

Consentiunt quoque parentes similiter excusari, cum etiam si diuites sint, filium tamen alere non possint sine vitæ propria periculo: que est expressa sententia Soti loco cit. ponentis exemplum de matre quæ filium suscepit ex adulterio. Vnde licet alias parentes mortaliter peccent exponendo filios suos alendos in hospitalibus, vel in aliis similibus domibus (nec enim obligationi quam habent illos alendi, debent ea ratione satisfacere, iuxta Nauar. in cit. num. 17. & alios quos Couar. ref. et sequitur in eod. num. 9.) tamen in euentu nullum peccatum foret exponere filium alendum eiusmodi locis: non secus ac licite id ipsum facerent parentes, quando extrema aut valde graui necessitate premerentur. Attamen debent tempus, locum, aliisque circumstantias obseruare, vt filij sui institutionem possint curare. Atque si pater aut mater indigens non sit, debet pro expensis illius satisfacere hospitali, prout notant Caiet. in verbo Adulterium, & in eodem verbo Sylu. est. q. 5. Armil. §. 8. Tabiena num. 6. post D. Anton. 2. par. tit. 2. cap. 17. circa fin.

Excusantur adhuc parentes ab alendis filiis ex aliis causis: vt intelligere est ex Panorm. ad cit. cap. Cum haberet, & ex Sylu. in verbo Filij, q. 21. & Tabiena verbo Alimentum, n. 7. De quibus illud in vniuersum constat, quod ex quibus causis licitum est patri filium exheredare, licitum quoque sit eidem alimenta denegare: Id quod pluribus aliis in eandem sententiam citatis tradit Couar. in cit. §. 6. num. 17. Quæ vero sint eæ causæ paulo post dicemus.

Si queras, An prædicta obligatio alendi filios tangat parentes ipsos ex æquo. Respondeatur negative. Ad matrem enim spectat, filio vsque ad primum triennium subministrare necessaria, vt habetur ex lege Nec filium, Cod. De patria potestate: traduntque Sylu. in verbo Alimentum quest. 2. Tab. eod. verbo quest. 4. Nauar. in Enchir. cap. 14. n. 17. & Couar. in eod. §. 6. n. 13. Ad patrem vero secundum eosdem, deinceps pertinet præfata subministratio. Quod si fiat diuortium inter parentes, Iudex qui illos facit, statuere debet à quonam ali debeant filij, prout tradit Sylu. est. in verbo Filij, q. 21. De qua re pluribus tractat Thom. Sanchez lib. 10. De matrimonio, dist. 20. Cæterum si contingat matrem non posse per illud triennium alere filium, ad patrem id pertinebit; sicut & ad matrem pertinebit, etiam post triennium, eundem alere si

REGINAL
DE
RAVIS
R
E
V

ipsa sit diues, & pater sit pauper, vt tradunt Syluest. & Taberna l. cis. c. 1. & ex Panorm. ad cap. fin. De conuersione infidelium, Couar. in cit. num. 13. annotat.

32. Hæc autem locum habere etiam quoad filios illegitimos satis probabile est. Quod enim Panorm. ad cap. Cum haberet, De eo qd. duxit in matrimonium, contendit onus alendi filios illegitimos pariter patri & matri incumbere, nulla constituta ætatis differentia; pro dubio incerto; habendum esse iudicat Couar. in fine eiusdem nu. 13. Iudicari quoq; sufficienti fundamento haud niti, quod habet Sotus in 4. dist. 41. quest. vnic. art. 4. concl. 2. patrem etiam si matrimonio solutus esset, non teneri de rigore iuris filium spurium agere, quia non tenetur credere suum esse; neque si credat, ait ille, alendi cura ipsi incumbit, sed matri si potest, cuius est certus filius: quod si ipsa non possit, ille ex quadam misericordia debeat eundem filium educare. Quæ ratio propterea non videtur sufficiens, quod nimis multum probet: nimirum de iure patrem spurij ad nihil amplius quoad eum teneri, quam alium quemcumque qui non est pater.

33. Si pietas: An mater (si quidem ad illam spectat in primo triennio filium nutrire, vt dictum est) teneatur proprio lacte filium ipsum lactare. Respondetur non teneri sub mortali, etiam si non habeat iustam excusationem; ex Nauar. in Enchir. cap. 14. num. 17. Et ratio est: quia in eo charitas vel pietas debita non læditur grauitur, cum is non afficiatur graui damno. Quod tamen intelligendum est dummodo provideatur illi de bona nutrice, quæ scilicet habeat lac, nec infecta sit morbo, quo possit infantem inficere, vt attigit Nauar. & expressit Couar. in eod. num. 13. Attamen dubium non est quin optimum consilium sit, vt matres per se ipsas lactent filios suos: neque id vel Regiis dedecus esse ex Pauorino apud Gellium, Macrobio, Plutarcho ac D. August. Couar. ibid. adfert. Et ratio confirmat, quia debent filius hoc amoris signum exhibere, præsertim cum ab ipsis mores cum lacte quodammodo hauriantur (in quam sententiam plura Azor in supra citato cap. 4. q. 5.) ita vt merito matres, nisi rationabilis causa eas excuset videantur in hoc venialiter peccare ex Nauar. & Couar. locis cit. Cuiusmodi causa est (vt ex iisdem & aliis habet Azor in præced. quest. 3.) quæ quod mater ipsa adeo debilis sit, vt sine vitæ dispendio non possit præbere lac filio; aut adeo pauper sit, vt compellatur vitæ alunde quærere; neque id possit lactando filium; aut quod propter receptum patriæ morem ignominiosum sit tali fornicæ proprio lacte filium nutrire.

45. Addendum est hoc loco ad superiora: obligationem incumbere patri dotandi filiam quæ vult nubere. Id quo 3, ex Nauar. in memorato num. 17. ver. 3. & Couar. in cit. §. 6. n. 11. aliisq; multis quorum ipsi meminerunt, locum habet etiam respectu fornicæ spurie. Adde quoque ex probabiliore sententia locum habere respectu filie, quæ inuitis parentibus nupsit. Id quod latius tractatum videri potest apud Thom. Sanchez in lib. 4. De matrimonio disput. 25. & 26.

35. Addendum est præterea parentes debere mediocrem saltem diligentiam adhibere in comparandis temporalibus bonis pro filiis, iuxta illud poster. ad Corinth. 12. Non enim debent filij thesaurizare parentibus, sed parentibus filiis. Dixi autem mediocrem diligentiam: quia obligare ad summam adhibendam, esset nimis durum. Neque ex verbo thesaurizandi colligas, patrem teneri ditare filium, & eleuare supra suum statum: sed solum in longinquum (quod ipsam thesaurizandi verbum importat, vt attigit D. Thom. 2. 2. quest. 101. art. 2. ad 2.) relinquere ei hæreditatem sufficientem ad conditionem sui status; vel saltem eum ita promouere, vt possit sibi de rebus, iuxta statum suum sibi necessariis provide: siue laborando, siue arma tractando, siue etiam munus aliquod literarium exercendo.

36. Addendum est adhuc patrem non teneri ad restitutionem pecuniæ quam absque ipsius consensu filius in patria potestate adhuc constitutus, mutuum accepit. Nam per leg. i. ff. De S. C. Macedoniano, tale mutuum non inducit, post mortem etiam patris, obligationem ad restitutionem. Quæ lex ex communi Doctorum sententia prout cum Molina notat Lessius lib. 2. de iust. & iur. cap. 20. nu. 8. locum habet in conscientia: vt pote quæ legi naturali admodum congruenter, talem penam imponit, vt omnis occasio machina-

tionis præuæ contra parentes filius præcindatur.

Aliquot tamen excipiuntur casus in quibus facienda est talis restitutio. Primus est, si filius habeat bona castrensia, aut quasi castrensia. Secundus, si publice putabatur sui iuris. Tertius si aliquid accepit quam pecuniam de qua tantum lex loquitur, nisi id fecerit vt inde conflaret pecuniam. Quartus, si pecunia accepta versa sit in utilitatem patris. Quintus, pater secundum ream rationem debuisset suppeditare illam filio, tanquam ei necessariam ad suam sustentationem. Aduerte vero, quod si filius iurauerit se soluturum: quia iuramentum in alterius fauorem factum seruandum est cum potest sine peccato, is debeat soluere cum primum potest commode, nisi obtineat à Prælato talis iuramenti relaxationem, quæ dari potest, eo quod illud appositum fuerit in fraudem legis quæ inde facile redderetur inutilis.

Addendum est, ad extremum quod parentes debeant filios instituire hæredes ex Nouella 115. Iustiniani, in Authentica, Vt cum, De appellationibus, §. Aliud quoq; capitulum; ita vt eos ex hæredantes sine causa non excusentur à mortali, tanquam notabilem iniuriam inferentes. Causæ vero ob quas iuste potest filius ex hæredari, referantur in proxime cit. §. & tractantur à Couar. ad cap. Raynaldus, De testam. in princ. nu. 8. & aliquot sequentibus. Item quæ à Syluest. in verb. Hæreditas 2. & passim ab aliis Summularis in eodem verbo. Illas, glossa vlt. ad cap. Quintavallis, De iureiurando, his verbis expressas habet:

*Si septem causis ex hæres si ius esto:
Si patrem feriat, si maledicat ei.
Carcere detrusum si negligit, ac fur osum,
Criminis accuset vel parat infidias,
Si dederit gratia illi damna nec hoste redemit
T. stari prohibet, vel dat arena locum.
Si prauus sequitur, vel genitoris amicum.
Non orthodoxus, filia quando coit.*

Quorum versuum sensus est primam d'ctarum causarum esse, si filius percuriat patrem; quæ intelligenda est ex Couar. cum exceptione, nisi percutiat defendendo iuste seipsum, aut patriam. Secundam, si grauem ei intulerit iniuriam, de qua re iudicare spectat ad iudicem coram quo lis tractatur. Tertiam, si parentem captum, de carcere noluerit cum posset, educere fideiubendo pro eo. Quartam, si non succurrat patri furioso. Quintam, si accuset patrem in causa criminali, nisi sit de hæresi, vel de crimine læsæ maiestatis prout in præced. nu. 2. Idemq; est (vt aliis citatis habet Couar. num. 11.) si quis sponte, nec coactus, testis fuerit aut Aduocatus contra patrem in eodem crimine. Sextam, si vitæ parentum fuerit in diuatiu, veneno, aut alia quauis arte. Septimam, si parentes ex dilapidatione filij sustinuerint graueram dispendium; quod quantum esse debeat arbitrio iudicis inquitur ex Couar. in seq. num. 14. Octauam, si non redemit patrem captiuum. Nonam, si impedimento sit, ne pater faciat testamentum. Decimam, si sine facultate patris versetur cum arenariis seu mimis: cum pater ipsius non fuerit filius conditionis. Vndecimam, si conuersetur cum malficis seu incantatoribus. Duodecimam, si habuerit rem cum vxore patris, seu eum nouera sua, vel cum eiusdem patris concubina. Decimam tertiam, si filius fuerit hæreticus, cum pater sit Catholicus. Vltimam, si filia fornicata sit; cum parentes vellent pro suo posse, eam dotare, nisi eam maritare neglexerint usque ad 25. annum: quæ verba sunt memoratæ glossæ. Cui adde, ex Syluest. in verbo Hæreditas, 2. num. 7. sub fin. quod si mater meretricis fuerit, ipsa non possit ob meretricij ex hæredare filiam: possit vero pater etiam si luxurietur. Adde etiam quod si filia quæ fornicata fuerit, penitentiam egerit, pater illi teneatur præbere alimentum, & dotem, vt habet Syluest. in verb. Dos, q. 4. in fine.

Omnes autem hæc quatuordecim causæ locum habent tam in maribus quam in feminis præter vltimam, quæ tantum habet locum in feminis: & tertiam quæ tantum in maribus: eo quod femina fideiubere non possit prout Syluest. notat Hæreditas 2. num. 3. ex lege 1. & 2. ff. ad S. C. Velleianum. Item alique ex eis sunt (vt patet ex Authentica cit. §. Iustum autem persequimus) propter quas filius potest ex hæredare patrem: nimirum 4. §. & 6. item 8. 9. 12. & 13. quibus in eod. §.

Hæc octaua adiungitur: si pater tentauerit interficere vxorem filij.

38. Quatuor vero obseruanda sunt circa easdem causas. Primum est: si alia occurrant, omnes sub illis intelligi: quatenus fuerint maiores ipsis & grauiores, vt multis citatis tradit Couar. in cap. Raynurius, De resem. in prin. num. 16. Secundum est, per ingressum religionis auferri omnem causam in gratitudinis, tam filij quam patris; & ex cap. filij 19. quæst. 3. quod contra Alciat. & Balduinum optime defendit Couar. ibid. num. 20. & 21. Tertium est, si filius post ingratitude egerit penitentiam reconciliatusq; fuerit patri, ipsum non debere à patre exheredari, si nō dum exheredatus est: quod si iam exheredatus sit, exheredatio locum habebit etiam in foro externo, nisi expresse reuocetur. De qua re ibidem Couar. num. 17. & 18. Quartum est, quod habet Azor in 2. part. suæ Summæ, lib. 2. cap. 3. quæst. 6. in fine; tales causas nō sufficere ad neganda alimenta filio illis indigenti simpliciter. Ratio est, quia ille non tollunt ius naturale, positum in infinctu homini cum bestiis communi, ad alendum foetum suum.

39. Vbi aduerte filium non esse censendum agere simpliciter, cum ipse potest aliunde victum sibi querere ac comparare: vt quando habet sufficientia bona propria, vel vires & robur, vel in industriam artemve (nisi hæc dedecet conditionem personæ ipsius) vnde possit si velit victum acquirere, aut certe aliquos alios habeat à quibus alatur. In quo, tanquam fundamento, nituntur responiones ad multa dubia quæ Azor persequitur in seq. cap. 4. consistentes in his. Primo, quod pater filium Religionem professum si per iustam sententiam ab ea expellatur, debeat alere, si aliunde non habeat vnde viuat. Secundo, quando rem aliquam certam loco alimentorū à patre assignatam, filius ipse sua sponte cōsumpta ac dissipauit, culpam ipsius nō impedit, quominus simpliciter egenti alimenta pater præbere debeat: quia inde nō cessat lex, qua de æquitate naturali pater debet alere filium in extrema, aut graui necessitate. Tertio, si filius cesserit iure alimentorum, quæ ipsi à patre debentur (quantumcumq; iuramento firmiter cessionem) ac postea ad egestatem extremam, vel grauem deuenerit, patrem teneri alimenta ei dare, non obstante iuramento interposito, quod intelligendam est interpositum esse cum hac tacita conditione, nisi necessitas extrema urgeat, vt argumento est, quod nemo approbet talem cessionem vrgeri, vel fieri tunc temporis, cum filius inopia egestateq; premitur graui, aut statim ad eam deuenturus videretur.

40. Alia ad hunc locum spectantia quæ idem Azor sub finem eiusdem 4. cap. & in seq. cap. 5. persequitur, sufficiet completi aliquot documentis. Primum est: patrem æs alienum contractum à filio ad solvendum, tenere soluere tanquam suo nomine contractum. De quo iam dictum est antea. Secundum est: filium qui aliunde alitur, si quid à patre accipiat tanquam liberaliter donatum, non tenetur illud restituere. Tertium est: alimenta præstanda filio, debere talia esse, qualia ipsum decent, conditione eius spectata, ex ætate, nobilitate, & professione ipsius: ac etiam instituto, more, ac consuetudine patriæ in qua degit. Quartum est: eodem iure naturali quo parentes filiis, auos, ceterosq; ascendentes debere alimenta præbere nepotibus & neptibus, cum pater & mater defunt. Quintum est: cum matrimonia debeant esse libera, patrem non posse bona conscientia filia alimenta seu dotem negare eo nomine, quod nupsit sine suo consensu, nisi nuptias inierit indignas, viles & ignominiosas, aut repugnantes sacris canonibus iuribusve Ecclesiæ. In quo casu naturali æquitati consentaneum est seueritati vt, ad familiæ perturbationem atq; odia & dissidia quæ inde oriri solēt, vitanda. De hoc plenius idem Azor in præced. cap. 2. q. 7. 8. & 9. sed ipsum spectat proprie ad tractatum de matrimonio.

Sextum est, obligationem parentū alendi filios etiam spurios, transire ad hæredes ipsorum: similiterq; ad alios ad quos ex donatione vniuersa bona illorum peruenerunt: non item ad illos ad quos peruenerunt ex emptione. Fiscum autem ad quem eadem bona peruenerint ob parentum crimina, teneri saltem vitæ necessaria filijs relinquere, cum debeantur eis de iure naturali: nec in fontes filios ob patris crimen priuare talibus, sit æquitati naturali cōsentaneum. Hoc plenius idem author tractat in cap. 5. quæst. 5. & 6.

Septimum est: quando filius potest absq; dedecore ali à parentibus, peccatum esse cum obligatione ad restitutionem expensarum, exponere illum nutriendum in hospitali domo; nam hospitalia instituta sunt tantum in subsidium pauperum. Qua etiam de causa is qui filium quem alere potest, exponit ad vitandum dedecus & infamiam quamuis excusari possit à peccato, non excusatur à restitutione expensarum factarum in eo alendo. De qua re Azor ipse plenius in quæst. 7. & not alias cum de restitutione. Quæ in reliqua parte eiusdem quinti capitis peculiaria de matre ille habet, & pluribus sequentibus capitibus, de diuersis filiorum generibus erudite tractat, ei qui volet apud ipsum videnda possumus relinquere: vt non adeo necessaria ad nostrum institutum.

SECTIO POSTERIOR.

De parentum obligatione ad filiorum educationem.

41. Ad duo reuocari diximus quæ parentes debent filiis; de priori hæctenus. Quod attinet ad posterius, nempe ad bonam educationem, notandum est teneri parentes per se vel per alias personas honestas, bonis moribus filios instituire, atq; adeo spiritalem ipsorum salutem primo, principaliter curare: cauēdo ne occasione peccati mortalis habeat, corrigendoque delinquentes, nec sinendo ipsos duci suis defectibus: atque procurando, vt præcepta quibus adstringuntur, siue Dei, siue Ecclesiæ teneant, eaque obseruent; atque orationem Dominicam cum salutatione Angelica, symbolumq; Apostolorum addiscant, prout Nauarr. monet in tract. De oratione, cap. 3. num. 20. congruenter cap. Vos ante omnia, de consecr. dist. 4.

42. Debent quoque abstinere à nimia seueritate erga filios, ne illos ad indignationem prouocent, ex cap. 3. Epist. ad Coloss. Quamquam si ab eis aliqua commissa sit culpa, quæ necessario castigationem & oburgationem requirat, cauere debent ne quid liberis dissolutis, per indulgentiam remittant; vt circa finem explicationis huius præcepti monet Catechismus iussu Concil. Trident. editus. Videri potest Diuus Anton. 1. par. tit. 14. cap. 4. §. 6. versu Debet tertio. Quamuis autem vt recte Socus docet lib. 5. De iust. & iure, quæst. 2. art. 1. patres non possint occidere filios, vel mutilare, aut vulnerare: tamen possunt in castigatione (dummodo id sit ad ipsorum utilitatem) vsque ad verbera procedere, vt post D. Thom. 2. 2. quæst. 65. art. 2. habet Syluest. in verbo Vxor, quæst. 3. & in verbo Percussio. Debet autem esse moderata verberatio, vt ibid. addit Syluest. si que percussio atrox fuerit, peccatum erit mortale, ex Soto in sequen. art. 2. Non est vero talis censenda illa, ex qua non imminet notabilis læsio, etiam si facta sit aliqua exco-riatio.

Insuper debent parentes dare operam ne filij prauæ consuetudini assuescant, & ne malos habeant magistros, aut alios cum quibus, siue domi siue foris versentur. Corruptunt enim (vt dicitur in priori ad Corinth. cap. 15.) mores bonos, colloquia praua. Ne item otio torpeant, quandoquidem ex Ecclesiast. cap. 33. multam malitiam docuit otiositas. Debent præterea ipsos præbere liberis magistros virtutis, æquitatis, continentia, & sanctitatis, vt citatus Catechismus habet in eodem loco, ac quoque illud maxime curare ne malo suo exemplo illi deprauentur: in quo grauissime peccarent. Vide tradita à D. Antonino in memorato §. 6. versu Quarto debet. Illud vero inter cætera turpissimum est in educatione filiorū, si parentes præpostera illis consilia præbeant, illosque ratione aliqua inducant ad peccata. Atque ex his deduci possunt aliqua in particulari in quibus parentes delinquant, qualia sunt: tum alia, tum quæ proponuntur à Nauarr. in Enchir. cap. 14. num. 18. spectantia ad licentiam à parentibus permissam suis liberis in vanō cultu corporis proprii, & in turpi cōuersatione cum aliis.

43. Addendum est autem obiter iuxta ea quæ Azor habet in 2. part. suæ summæ lib. 2. cap. 4. quæst. 17. & 18. patrem teneri in conscientia, sumptus & expensas facere, vt filius det operam literis: quibus cæteri paris conditionis, more patrio erudiri informarique solent, nec filium ipsum patre mortuo dum inter fratres paterna hereditas diuidetur, teneri easdem expensas referre, & in legitimam suam computare: quoniam eæ iudicantur à patre gratis ac liberaliter factæ, nisi alicunde

constaret quod ipse voluit, vt filius in partem suā legitime eas haberet.

CAPVT IV.

De obligatione ad inuicem parentum, coniugum ve, ac filiorum, seu fratrum.

S V M M A R I V M.

- 44 Obligatio inter virum & vxorem p[ro]fertur ad subiectionem & reuerentiam mutuam.
- 45 Aliquot modi quibus vxor contra talem obligationem mortaliter peccat.
- 46 Explicatio difficultatis: An vxor tenatur sequi virum mutantem domicilium.
- 47 Modi quibus vir peccat mortaliter contra propositam obligationem.
- 48 Obligatio alendi vxorem.
- 49 Obligatio fratris subueniendi fratri, & filius ipsius.
- 50 An ea possit impedire in illo religionis ingressum, explicatur distinctione.

44

CVM vir & vxor indiuiduum vitæ consuetudinem societatemque incant ex l. i. ff. de ritu nuptiarum, & ex illud, de præsumptionibus, efficianturque duo in carne vna, ex cap. 19 D. Matthæi, dubium non est quin debeant non tantum interno actu, sed externis etiam amoris signis se inuicem honorare, propriosque defectus mutuo tolerare, ac sibi subiectionem & reuerentiam mutuam exhibere: potissimum autem vxor viro: quia licet hic in illam non habeat dominium politicum: habet tamen dominium quoddam naturale, secundum quod superior illius est atque caput, prout ab Apostolo dicitur in priori ad Corinth. cap. 11. Ad quod facit quod prima mulier formata sit non de pede, quia non debet esse ancilla, nec de capite, quia non debet esse domina: sed de latere tanquam focia data viro suo, vt ex Magistro sententiarum habet D. Anton. 3. part. i. tit. 14. cap. 9. §. 1. versu, De conuersatione coniugatorum. Et quamuis quod ad debitum coniugale attinet, ea ius æquale habeat cum marito (vt enim vxor potestatem sui corporis non habet: sed vir: ita nec vir potestatem sui corporis habet, sed mulier, ex Apostolo in præced. cap. 7.) id tamen non impedit, quominus in aliis, præsertim ex gubernatione domus, ius superioritatis penes maritum resideat, ex D. Anton. in initio citati paragraphi. Quocirca si vir vxori debeat reuerentiam, eandem vxor viro multo magis præstare tenetur. Cuius rei egregium exemplum dedit B. Virgo ex D. Luca cap. 2. sub finem, cum filium reperiens in templo dixit: Fili, quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego, &c. præposuit enim sponsum honoris gratia. Sara item cum de marito suo Abraham ageret, vocauit illum dominum: inquit, Et Dominus meus vetulus est, Gen. 18.

Efficitur præterea ex dictis vxorem teneri obediri viro in iis in quibus ipse superior est: qualia sunt quæ pertinent ad bonos mores & familiæ gubernationem: quod notat Nauar. in Enchir. cap. 14. num. 20. Ad quod faciunt quæ ex D. August. habentur apud Gratianum in cap. Est ordo, in cap. Hæc imago, in cap. Satis, in cap. Mulier, & ex D. Hieronymo in cap. Cum caput, 33. quæst. 5.

Obligatio vxoris erga virum.

SECTIO I.

45

ATque his congruenter, pro praxi in particulari dicendum videtur, quod ad vxorem attinet, in ordine ad virum eam peccare mortaliter, si debitam huic subiectionem præstare contemnat: aut in re graui non obediat præcipienti aliquid eorum in quibus ipse est superior: aut si suis rixis ac verbis maritum prouocet ad blasphemiam, sciens, aut scire debens ipsum ex talibus, taliter prouocatum iri: hæc Nauar. habet in cit. num. 20. vers. 6. & 7. Quibus adde si maritum peruiat, nisi id faciat defendendo se cum debita moderatione, alioqui enim grauem illi infert iniuriam ob superioritatem. Sequitur etiam ex prædictis, quod cum ad virum pertineat gubernatio domus, rerumque administratio, peccet vxor si contra expressam vel tacitam voluntatem illius, aliquid notabile expendat, etiam in elemosynis: nisi paraphernalia, id

est, bona aliqua ultra dotem habeat, vel artem multum lucrifera, vt loc. cit. expressit D. Anfo. & explicuimus tractantes de elemosyna in lib. 4. num. 276.

Sed petes; An mortaliter peccet vxor, si virum suum nolit sequi cum ex vna ciuitate migrat in aliam, in qua vult eam ducere, mutando domicilium. Ad quod respondetur affirmatiue, iuxta ea quæ traduntur in verbo vxor Syl. est. quæst. 8. Armilla §. 6. Tab. quæst. 2. Nauar. in Enchir. cap. 14. num. 20. vers. 5. & Couar. cum aliis in Epitome 4. Decretal. part. 2. cap. 7. in princip. nu. 5. Intellige autem nisi maritus fecerit antea pactum cum vxore de domicilio non mutando. De qua re dicitur plenius in seq. lib. 31. num. 309. & 310. Hæcque quoad vxores in ordine ad viros dicta sint.

Obligatio viri erga vxorem.

SECTIO II.

QUOD vero ad maritum spectat in ordine ad vxorem, ex supradictis consequens est peccare mortaliter maritum (quod Nauar. expressit in cit. cap. 14. num. 19.) qui indiscretus & sine causa valde rationabili, percutit vxorem, et si negandum non est quin si huius defectus id postulerent, maritus qui caput est illius, ex priori ad Corinth. cap. 5. possit vique ad verbera in vxoris castigatione procedere: iuxta ea quæ tradunt D. Anton. 3. part. i. tit. 14. cap. 9. §. 1. vers. Secundo modo debet, & in verbo vxor, Syluelter quæst. 3. Armilla §. 2. & Tab. quæst. 2. Ait autem Sotus in 5. de iustit. & iure, quæst. 2. art. 2. ante solutionem argumentorum: quod nisi grauis vrgeat necessitas dedecus sit viro. adeoque nefas, tali iure vti. Curandus enim est vxorum honor, nec ad castigationem veniendum est, nisi tales sint earum mores, vt recta ratio dicat, ipsas esse puniendas. Rursus consequens est mortaliter peccare maritos, si asperè tractent vxores tanquam seruas (quod Nauar. habet in eodem num. 19. vers. 3.) easque afficiant iniuriis de se aptis ad infamandum, etiam si ipsi non habeant infamandi animum: si quidem sequatur infamia, vel probabile illius periculum. Item animo inferendi illis notabilem iniuriam, si profunda verba contra eas proferant: quantumuis ea non sint iniuriosa sua natura, multo magis vero si talia sint quæ lædant ipsarum honorem, & innuant fidem violatam.

Amplius mortaliter peccant viri qui absque legitima causa vxores impediunt, aut occurrunt piis exercitiis, quæ ipsæ solent facere sine præiudicio eiusdem viri & administrationis domus: aut etiam ab obseruatione præceptorum siue Dei siue Ecclesiæ: vt g. ab audiendo sacro diebus festis, à communionem in Paschate, &c. Quod etiam Nauar. loco cit. ver. 1. expressit. Idem iudicium est, si nolit vxorem alere, iuxta Syluelter in verbo Alimentum, quæst. 1. vers. 3. & D. Anton. in memorato §. 1. ver. 1. Quod intellige, nisi ex impotentia excusetur: vt D. ipse Anton. admonet. Intellige etiam, quod Thomas Sanchez in lib. 9. de matrimonio, disp. 4. quæst. 2. tractat. aliis abunde citatis, nisi vxor propria temeritate recedat à contortio viri, sine huius culpa. Nam vxor debet esse in viri obsequio, ex cap. Hæc imago, 33. quæst. 5. Vnde si obsequium debitum præstare nolit, non accipiet alimentum sibi debitum. Quod si vxor recedat culpa viri, vt ob ipsius seuitiam, alenda est ab illo: quia cum tunc non vxoris, sed viri culpa tribuendum sit, quod illa non sit in huius obsequio, perinde censendum est, ac si reuera esset in obsequio. Quod si vtriusque culpa sit, addu memoratus auctor ibid. num. 24. attendendum est, cuius sit vltima, vt si vxor culpa quidem sua recessit, sed penitentia ducta redit ad virum, is nolendo eam recipere causam dare censetur separationi, & ideo teneri ad alimenta. Item si vxor inculpatæ quidem ob mariti seuitiam recessit, sed maritus ei cautionem sufficientem offert de seueritate in posterum iuauis tractationis; ita vt prudentis iudicio non habeat causam iustam recusandi oblatam conditionem, ipsaque nihilominus recusat; ei vir extra confortium suum existenti, non tenebitur alimenta tradere. Intelligi adhuc idem debet nisi dos promissa sit, nec soluta. De qua re idem Sanchez plenius in sequent. disput. 5. De eadem autem commodior locus dabitur in seq. lib. 31. qui erit de matrimonio.

Obligatio